

Republica Moldova

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE

DE INADMISIBILITATE

a sesizării nr. 140g/2021

privind excepția de neconstituționalitate a prevederilor articolului 70 alin.
(7) pct. 3) din Codul de procedură penală și a Hotărârii Guvernului nr.
1175 din 21 decembrie 2010 cu privire la aprobarea formularului și
modului de utilizare a mandatului avocatului
(nulitatea mandatului avocatului)

CHIȘINĂU

23 noiembrie 2021

Curtea Constituțională, judecând în componența:

dnei Domnica MANOLE, *Președinte*,
dlui Nicolae ROȘCA,
dnei Liuba ȘOVA,
dlui Serghei ȚURCAN,
dlui Vladimir ȚURCAN, *judecători*,
cu participarea dlui Marcel Lupu, *asistent judiciar*,

Având în vedere sesizarea înregistrată pe 17 iunie 2021,
Examinând admisibilitatea sesizării menționate,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând pe 23 noiembrie 2021, în camera de consiliu,

Pronunță următoarea decizie:

ÎN FAPT

1. La originea cauzei se află sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a articolului 70 alin. (7) pct. 3) din Codul de procedură penală, a Hotărârii Guvernului nr. 1175 din 21 decembrie 2010 cu privire la aprobarea formularului și modului de utilizare a mandatului avocatului și a Hotărârii Guvernului nr. 158 din 28 februarie 2013 cu privire la aprobarea formularului și modului de utilizare a mandatului avocatului și al avocatului stagiar, ridicată de dl Tudor Donos, parte în dosarul nr. 2a-374/2021, pendinte la Curtea de Apel Bălți.

2. Sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a fost trimisă la Curtea Constituțională de un complet de judecată de la Curtea de Apel Bălți format din dnele Stela Procopciuc, Natalia Chircu și Elena Grumeza, în baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție.

A. Circumstanțele litigiului principal

3. Pe 9 februarie 2021, dl Tudor Donos a depus o cerere de chemare în judecată împotriva dlui Vasile Țîbîrnă, prin care a solicitat constatarea nulității absolute a două mandate de avocat emise pe 5 iulie 2011 și 13 ianuarie 2012. Reclamantul a susținut că, în cadrul unei cauze penale, dl Vasile Țîbîrnă a emis mandatele de avocat în discuție și a fost admis în calitate de apărător al dlui Tudor Donos fără să fie împuternicit. Potrivit acestuia din urmă, mandatele de avocat nu reprezintă acte procesual-penale care pot fi contestate la judecătorul de instrucție, ci reprezintă acte juridice civile care pot fi contestate în instanțele de drept civil.

4. Prin hotărârea Judecătoriei Bălți, sediul Sângerei, din 3 martie 2021, acțiunea dlui Tudor Donos a fost respinsă.

5. Pe 9 martie 2021, dl Tudor Donos a contestat cu apel hotărârea Judecătoriei Bălți, sediul Sângerei, din 3 martie 2021.

6. Pe 11 mai 2021, dl Tudor Donos a ridicat excepția de neconstituționalitate a articolului 70 alin. (7) pct. 3) din Codul de

procedură penală, a Hotărârii Guvernului nr. 1175 din 21 decembrie 2010 cu privire la aprobarea formularului și modului de utilizare a mandatului avocatului și a Hotărârii Guvernului nr. 158 din 28 februarie 2013 cu privire la aprobarea formularului și modului de utilizare a mandatului avocatului și al avocatului stagiar.

7. Printr-o încheiere din 25 mai 2021, Curtea de Apel Bălți a admis doar ridicarea excepției de neconstituționalitate a articolului 70 alin. (7) pct. 3) din Codul de procedură penală și a Hotărârii Guvernului nr. 1175 din 21 decembrie 2010 cu privire la aprobarea formularului și modului de utilizare a mandatului avocatului, menționând că acestea sunt aplicabile cauzei.

B. Legislația pertinentă

8. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 20 Accesul liber la justiție

„(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

(2) Nici o lege nu poate îngreuna accesul la justiție.”

Articolul 26 Dreptul la apărare

„(1) Dreptul la apărare este garantat.

(2) Fiecare om are dreptul să reacționeze independent, prin mijloace legitime, la încălcarea drepturilor și libertăților sale.

(3) În tot cursul procesului, părțile au dreptul să fie asistate de un avocat, ales sau numit din oficiu.

(4) Amestecul în activitatea persoanelor care exercită apărarea în limitele prevăzute se pedepsește prin lege.”

Articolul 28 Viața intimă, familială și privată

„Statul respectă și ocrotește viața intimă, familială și privată.”

Articolul 30 Secretul corespondenței

„(1) Statul asigură secretul scrisorilor, al telegramelor, al altor trimiteri poștale, al convorbirilor telefonice și al celorlalte mijloace legale de comunicare.

(2) De la prevederile alineatului (1) se poate deroga prin lege în cazurile când această derogare este necesară în interesele securității naționale, bunăstării economice a țării, ordinii publice și în scopul prevenirii infracțiunilor.”

9. Prevederile relevante ale Codului de procedură penală, adoptat prin Legea nr. 122 din 14 martie 2003, sunt următoarele:

Articolul 70

Admiterea, desemnarea și înlocuirea apărătorului, confirmarea calității și împuternicirilor lui

„[...]”

(7) Pentru confirmarea calității și împuternicirilor sale, apărătorul prezintă organului de urmărire penală sau instanței:

1) documentul ce confirmă apartenența lui la avocatură;

2) documentul ce confirmă că are permisiunea de a practica calitatea de apărător conform legislației Republicii Moldova;

3) **mandatul biroului de avocați sau un alt document ce îi confirmă împuternicirile.**

(8) Persoana care pretinde să participe în cauza dată în calitate de apărător, dar nu prezintă documentele ce îi confirmă calitatea și împuternicirile de apărător nu este admisă să participe la desfășurarea procesului penal în calitate respectivă, fapt asupra căruia se adoptă o hotărâre motivată.”

Articolul 72

Înlăturarea apărătorului din procesul penal

„[...]”

(2) Avocatul care acordă asistență juridică garantată de stat va fi înlăturat din procesul penal dacă persoana pe care o apără are temeieri reale de a pune la îndoială competența sau buna-credință a avocatului și va depune o cerere pentru înlăturarea acestui apărător din proces.

[...]”

10. Prevederile relevante ale Hotărârii Guvernului nr. 1175 din 21 decembrie 2010 cu privire la aprobarea formularului și modului de utilizare a mandatului avocatului

„2. Formularul mandatului avocatului este un document de strictă evidență, care confirmă împuternicirile avocatului în instanța de judecată.”

„3. Formularul mandatului avocatului se imprimă pe hîrtie de formatul A5 împărțită în două părți identice. O parte se decupează și se prezintă în instanța de judecată, iar cealaltă parte este păstrată de către avocat.”

ÎN DREPT

A. Argumentele autorului excepției de neconstituționalitate

11. Autorul excepției de neconstituționalitate susține că prevederile articolului 70 alin. (7) pct. 3) din Codul de procedură penală sunt căzute în desuetudine, pentru că Hotărârea Guvernului nr. 1175 din 21 decembrie 2010 cu privire la aprobarea formularului și modului de utilizare a mandatului avocatului, care era în vigoare la data emiterii mandatelor

contestate, și Hotărârea Guvernului nr. 158 din 28 februarie 2013 cu privire la aprobarea formularului și modului de utilizare a mandatului avocatului și al avocatului stagiar nu operează cu noțiunea de mandat al biroului de avocați, ci cu noțiunea de mandat al avocatului.

12. Potrivit autorului, Hotărârea Guvernului nr. 1175 din 21 decembrie 2010 stabilește că formularul mandatului avocatului este un document de strictă evidență, care confirmă împuternicirile avocatului în instanța de judecată. Autorul consideră că omisiunea de a reglementa faptul că mandatul avocatului este un document care confirmă împuternicirile și la faza de urmărire penală este neconstituțională. Sub acest aspect, autorul excepției consideră că îi este lezat dreptul la apărare.

13. De asemenea, în opinia autorului, este contrară Constituției și omisiunea de a reglementa în Hotărârea Guvernului nr. 1175 din 21 decembrie 2010 nulitatea mandatului avocatului în cazul în care nu conține elementele obligatorii. Așadar, autorul susține că, în situația în care o persoană solicită să fie admisă în calitate de apărător într-un proces penal pe baza unui mandat care nu este conform Hotărârii de Guvern menționate, organul de urmărire penală nu ar avea competența să constate nulitatea acestui mandat. Potrivit autorului, nici instanța de judecată care examinează cauza civilă în care s-a ridicat excepția nu ar avea competența să declare nule mandatele contestate.

14. În opinia sa, dispozițiile contestate sunt contrare articolelor 20, 26, 28 și 30 din Constituție.

B. Aprecierea Curții

15. Examinând admisibilitatea sesizării privind excepția de neconstituționalitate, Curtea constată următoarele.

16. În conformitate cu articolul 135 alin.(1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în prezenta cauză a unor prevederi din Codul de procedură penală, ține de competența Curții Constituționale. De asemenea, potrivit articolului 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității hotărârilor Guvernului ține de competența Curții Constituționale. Totodată, hotărârile de Guvern se supun și controlului de legalitate, care ține de competența instanțelor de judecată. Așadar, atunci când din argumentele autorului sesizării decurge că se solicită, de fapt, un control de legalitate al unei hotărâri de Guvern (*e.g.*, se afirmă că hotărârea Guvernului contravine unei legi), și nu unul de constituționalitate, Curtea Constituțională declară sesizarea inadmisibilă (a se vedea DCC nr. 11 din 29 ianuarie 2019, §§ 23-25; DCC nr. 24 din 25 februarie 2019, §§ 18-20). Dimpotrivă, Curtea este competentă să verifice constituționalitatea hotărârilor de Guvern dacă criticile de neconstituționalitate se raportează la încălcarea vreunei prevederi constituționale (DCC nr. 171 din 4 noiembrie 2021, § 13).

17. Curtea constată că excepția de neconstituționalitate a fost ridicată de o parte din proces. Astfel, sesizarea este formulată de către subiectul căruia i s-a conferit acest drept, în baza articolului 135 alin. (1) literele a)

și g) din Constituție, astfel cum a fost interpretat prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 9 februarie 2016.

18. Obiectul excepției de neconstituționalitate invocat de autorul sesizării îl constituie articolul 70 alin. (7) pct. 3) din Codul de procedură penală, Hotărârea Guvernului nr. 1175 din 21 decembrie 2010 cu privire la aprobarea formularului și modului de utilizare a mandatului avocatului și Hotărârea Guvernului nr. 158 din 28 februarie 2013 cu privire la aprobarea formularului și modului de utilizare a mandatului avocatului și al avocatului stagiar.

19. Totodată, Curtea subliniază că, prin încheierea din 25 mai 2021, instanța de judecată a admis doar ridicarea excepției de neconstituționalitate a articolului 70 alin. (7) pct. 3) din Codul de procedură penală și a Hotărârii Guvernului nr. 1175 din 21 decembrie 2010 cu privire la aprobarea formularului și modului de utilizare a mandatului avocatului, menționând că acestea sunt aplicabile în cauză.

20. În acest context, Curtea reamintește că în jurisprudența sa a stabilit că, în cazul ridicării unei excepții, judecătorul de drept comun trebuie să verifice întrunirea următoarelor condiții: (1) obiectul excepției intră în categoria actelor cuprinse la articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție; (2) excepția este ridicată de către una din părți sau reprezentantul acesteia ori este ridicată de instanța de judecată din oficiu; (3) prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei; (4) nu există o hotărâre anterioară a Curții având ca obiect prevederile contestate (HCC nr. 2 din 9 februarie 2016, pct. 1 din dispozitiv).

21. Curtea constată că litigiul în care a fost ridicată excepția are la bază o cerere de chemare în judecată care are ca obiect constatarea nulității absolute a două mandate de avocat emise pe 5 iulie 2011 și 13 ianuarie 2012 (a se vedea § 3). Așadar, având în vedere că litigiul vizează mandate de avocat care au fost emise până la data adoptării Hotărârii Guvernului nr. 158 din 28 februarie 2013 cu privire la aprobarea formularului și modului de utilizare a mandatului avocatului și al avocatului stagiar și ținând cont de principiul *tempus regit actum*, Curtea confirmă că **această hotărâre de Guvern nu este aplicabilă la soluționarea cauzei.**

22. De asemenea, Curtea reține că, așa cum este formulat obiectul litigiului principal de către autorul excepției, **nici prevederile articolului 70 alin. (7) pct. 3) din Codul de procedură penală nu sunt aplicabile la soluționarea cauzei.** În opinia autorului excepției, mandatele de avocat contestate reprezintă acte juridice civile emise fără împuternicirile corespunzătoare și, prin urmare, solicită declararea nulității lor în baza legislației civile.

23. Curtea observă că articolul 70 alin. (7) din Codul de procedură penală stabilește actele care confirmă calitatea și împuternicirile apărătorului într-un proces penal. Alineatul 8 al aceluiași articol stabilește că **persoana care solicită să participe în cauza penală în calitate de apărător, dar nu prezintă documentele ce îi confirmă calitatea și împuternicirile de apărător nu este admisă să participe la desfășurarea procesului penal în calitate respectivă.** Mai mult, potrivit

articolului 72 alin. (2) din Codul de procedură penală, avocatul care acordă asistență juridică garantată de stat **va fi înlăturat din procesul penal dacă persoana pe care o apără are temeiuri reale de a pune la îndoială competența sau buna-credință a avocatului** și va depune o cerere pentru înlăturarea acestui apărător din proces. Prin urmare, aspectele reglementate de articolul 70 alin. (7), inclusiv pct. 3), referitoare la admiterea apărătorului în proces, țin de competența organului de urmărire penală care desfășoară urmărirea penală și a instanței de judecată care judecă cauza penală. Aceste prevederi nu reglementează aspecte de drept civil.

24. Referitor la Hotărârea Guvernului nr. 1175 din 21 decembrie 2010 cu privire la aprobarea formularului și modului de utilizare a mandatului avocatului, care era în vigoare la data emiterii mandatelor contestate, autorul a invocat că omisiunea de a reglementa faptul că mandatul avocatului este un document care confirmă împuternicirile și la faza de urmărire penală îi lezează dreptul la un proces echitabil și dreptul la apărare, garantate de articolele 20 și 26 din Constituție. Curtea constată că, în această privință, excepția de neconstituționalitate în discuție este o *actio popularis*, pentru că litigiul principal vizează, de fapt, admiterea unei persoane în calitate de apărător la faza de urmărire penală și nu un refuz de admitere.

25. De asemenea, în opinia autorului, este contrară articolelor 20, 26, 28 și 30 din Constituție și omisiunea de a reglementa în Hotărârea Guvernului nr. 1175 din 21 decembrie 2010 posibilitatea constatării nulității mandatului avocatului în cazul în care acesta nu conține elementele obligatorii. Potrivit autorului, organul de urmărire penală nu are competența să constate nulitatea unui mandat prezentat de o persoană care solicită să fie admisă în procesul penal. Curtea constată că, și în această privință, excepția de neconstituționalitate reprezintă o *actio popularis*, deoarece în litigiul principal cererea de declarare a nulității mandatelor avocatului i-a fost adresată unei instanțe de judecată într-o procedură civilă, nu unui organ de urmărire penală în cadrul unui proces penal.

26. Cu privire la argumentul autorului sesizării că nici instanța care judecă cauza civilă în care s-a ridicat excepția nu ar avea competența să declare nule mandatele contestate, Curtea subliniază că ține de competența instanțelor de judecată să elucideze dacă mandatele de avocat sunt acte juridice civile, astfel cum afirmă autorul excepției, sau dacă au o altă natură juridică. Astfel, Curtea observă că, sub acest aspect, autorul ridică o problemă cu privire la modul în care Hotărârea Guvernului nr. 1175 din 21 decembrie 2010 ar putea fi interpretată și aplicată de instanța de judecată. Curtea reiterează că interpretarea și aplicarea dispozițiilor infra-constituționale exced sferei controlului de constituționalitate și reprezintă o competență a instanțelor judecătorești (a se vedea DCC nr. 32 din 25 martie 2021, § 48; DCC nr. 93 din 15 iunie 2021, § 25).

27. În baza celor menționate *supra*, Curtea constată că sesizarea în discuție nu poate fi acceptată pentru examinare în fond și trebuie declarată inadmisibilă.

Din aceste motive, în baza articolelor 135 alin. (1) literele a) și g), 140 alin. (2) din Constituție, 26 alin. (1) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, 61 alin. (3) și 64 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

DECIDE:

1. *Se declară inadmisibilă* sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a articolului 70 alin. (7) pct. 3) din Codul de procedură penală și a Hotărârii Guvernului nr. 1175 din 21 decembrie 2010 cu privire la aprobarea formularului și modului de utilizare a mandatului avocatului, ridicată de dl Tudor Donos, parte în dosarul nr. 2a-374/2021, pendinte la Curtea de Apel Bălți.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă niciunei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte

Domnica MANOLE

Chișinău, 23 noiembrie 2021

DCC nr. 176

Dosarul nr. 140g/2021